kopolski nagyvárosokban, Ripin, Dobrzyń, Lipno stb. városokban. Varsóban is több sajtóklubban volt irodalmi est. A varsói Batory (Báthori) Általános Iskola tanulóiból álló Irodalmi Színpad két „Rákóczi-irodalmi est" megtartására vállalkozott.

Az irodalmi esteken és a tudományos előadásokon részt vett személyek a magyar kultúra, Magyarország iránt megnyilvánuló érdeklődésük miatt figyeltek fel az évfordulóra. A jarosławi emléktábla leleplezésén a mintegy 400 személy jelenléte is az előbbiekkel magyarázható. A varsói ülésszakon részt vevő 90 szakember, az ünnepségek szervezése és lebonyolítása során a különböző párt- és állami, továbbá tudományos szervek részéről megnyilvánuló együttműködési és segítőkészség is azt igazolja, hogy *nem egy egyedi, évfordulós rendezvény kötelező protokolláris felkarolásáról volt szó.* A „Stare Prochownia" Színházban 1976 novemberében a varsói Fővárosi Tanács és a Kulturális és Művészetügyi Minisztérium által szervezett bensőséges Rákóczi-emlékünnepségen tartott beszédében dr. Jacek Staszewski azt hiszem nem véletlenül emelte ki: „Rákóczi és az általa vezetett szabadságharc számunkra, lengyeleknek a magyar nép szabadságszeretetét, függetlenségi harcait reprezentálja, a lengyel—magyar összefogás, a lengyel—magyar haladó hagyományok tekintetében pedig a történelmi tanulságok levonására alkalmas hősi időszakot idézi."

*

II. Rákóczi Ferenc fejedelem születésének 300. évfordulója alkalmából Lengyelországban megszervezett megemlékezések, ünnepségek mérlege: *öt tudományos (részben irodalmi esttel egybekötött) ülésszak; két emléktábla-leleplezés; Jarosławban egy „Rákóczi-emlékfa" ültetésének kedves epizódja; továbbá több mint 35, kuruc kori versekből, prózából összeállított irodalmi est.*

LAGZI ISTVÁN

SZOVJETUNIÓ

A hetvenes évek

VÁLOGATÁS A SZOVJET KRITIKAI IRODALOMBÓL

Újabb lépéssel jutottunk közelebb a szovjet irodalom műfaji megismeréséhez: a szépirodalmi alkotások, esszék, írói és korszakmonográfiák, szerzői tanulmánygyűjtemények után most a hetvenes évek kritikai „dekameronját" kapta kézhez az olvasó. Ha azonban a szovjet kritika kritikáját akarnánk megírni, szinte lehetetlenre vállalkoznánk. Nemcsak azért, mert így a különben irodalmi „háttéranyagok" a figyelem fókuszába kerülnek, hanem azért is, mert nehezen tudjuk úgy minősíteni a kritikát, hogy egyben az „ihlető" alkotásokat, életműveket — ha csak gondolatban is — ne értékelnénk, továbbá nehezen tudunk úgy ítéletet mondani a részről, hogy mögötte ne tudjuk ott az egészet. Márpedig a szovjet kritika egészét megismerni és feltérképezni, egy munkaközösség számára sem csekély feladat. Hisz míg a regények, a költői alkotások az orosz nyelv közvetítő csatornáin, vagy ritkábban a személyes vonzódás eredményeként el-eljutnak hozzánk, a nemzetiségek nyelvén megjelent kritikák majd mindegyike homályban marad.

E. Fehér Pál a kötet anyagának válogatása közben a legkézenfekvőbb, s talán a legkövethetőbb szempontot alkalmazta: a vezető szovjet irodalmi és elméleti folyó-

iratokban megjelent, de szempontrendszerüket, elvi következtetéseiket tekintve az össz-szovjet irodalomkritikára érvényes megnyilatkozásokat emelte a kötetbe. Vitatni persze — főleg az alkotók, a teljesítmények felől — lehetne a válogatás szempontjait, hisz bizonyos, hogy a magyar olvasót elsősorban azok a kritikák késztetik a művel való szembesülésre, amelyek az általa már ismert teljesítményeket minősítik. Bizonyára, épp ezért, örömmel olvassa majd Jevgenyij Vinokurov Jevtusenkóról, illetve Valentyin Katajev Voznyeszenszkijről írott arcképvázlatát, annál is inkább, mert a két tanulmányban nemcsak a pályaképre vonatkozóan, hanem a hetvenes évekbeli költői szemlélet- és magatartásforma változására is szempontokat kapunk. S a töprengőbb, gondolatibb, „csendesebb" lírai attitűdöt mivel lehetne leginkább érzékeltetni, mint az „új hullám", a „hangos költészet" két reprezentánsának a „megtérésével". Annál kevésbé szerencsés a kritika figyelemfelhívó-orientáló szerepének a bizonyítására Borisz Pankin Fjodor Abramovról írott tanulmánya. Fjodor Abramov trilógiája, a *Prjaszlinék* magyarul még nem olvasható, s a sűrűn alkalmazott idézetek, részben az esetleges fordítás miatt is, inkább zavarólag, dezorientálólag hatnak, s gátolják a kritikus véleményének a kikristályosodását. Ugyanezt elmondhatjuk a Vaszilij Suksin legújabb írásairól írott elemzésről is.

Bár a kötet tanulmányai, kritikái a hetvenes éveket tükrözik, az orosz irodalom klasszikusai is sűrűn előbukkannak a könyv lapjain. Annak a szemléletnek a továbbélése ez — s tegyük hozzá: nagyon szerencsés megoldás —, amelyet a nemrég megjelent *Napjaink szovjet irodalma* című tanulmánygyűjtemény szerkesztője is magáévá tett, amikor Bulgakovot, Mandelstamot, Babelt stb. „mai" íróvá avatta. Hisz az ő műveik fel- és újrafelfedezése, publikálása a kritikusokat is szembesülésre kényszerítik. S alkotásaik korszerűsége, s a mai irodalomra való kisugárzásuk ezt meg is követelik a kritikától. Ennek bizonyságául említhetjük A. Dimsic Majakovszkijról, és K. Szimonov Bulgakovról írott tanulmányát.

Végezetül egy megjegyzés: kár, hogy a nemzetiségi írók — főleg az ukránok — nevének átírásánál a szerkesztő nem vette figyelembe, hogy az bizonyos pontokon eltér az orosztól. Tehát nem Grigurko és Zagrebelnij, hanem Hrihurko és Zahrebelnij. *(Kossuth, 1976.)*

BALLA GYULA

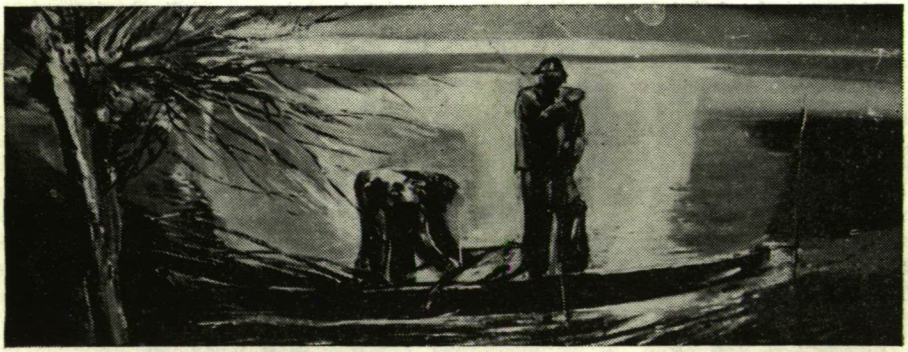

DÉR ISTVÁN: FEHÉR-TÓ